

kun været os om at gøre at hidsætte nogle faa statistiske Notitser til Belysning af det socialdemokratiske Partis Væxt i Danmark.

Sverigs Fabriker.

Af den svenske nyligt offentliggjorte Statistik over »Fabriker och Manufakturer« (i »Bidrag til Sveriges officiela Statistik«) ses, at de i 1894 i Virksomhed værende »fabriksinrättningar«, hvorover det svenske »Kommerskollegium« havde modtaget Beretning, udgjorde et Antal af 4,886, samt at Antallet ved dem beskæftigede Arbejdere udgjorde 130,206, medens deres Aarsproduktion havde en Værdi af 380 Millioner Kroner. Dette Værdital, der er baseret paa Producenternes Opgivelser, kan imidlertid, som Kommercekollegiet udtrykker sig, »ikke have nogen officiel Egenskab«. Hvad angaar de foran nævnte Tal af Fabriker og Fabriksarbejdere, maa yderligere bemærkes, at Savværk, Mel- og Grynmøller samt Mejerier ikke ere medtagne under Kollegiets Aarsberetninger om »Fabriker och Manufakturer«, ligesom visse industrielle Virksomheder, f. Ex. Bogtrykkerier og Dampbagerier, der egenlig burde henregnes til Fabriksindustrien, dog ifølge gammel Skik henregnes til Haandværksvirksomhed.

Saaledes begrænset bliver altsaa i 1894

Antallet af Fabriker 4,886,

Antallet af Fabrik-Arbejdere 130,206,

Produktionsværdi c. 380 Mill. Kr.

lutter Tal, der betegne en meget stærk Tilvæxt i Sammenligning med tidligere Tider*). — selv om en nøjagtig Sammenligning paa Grund af Statistikens Uensartethed ikke er mulig.

Stærkest flourer Fabrikindustrien i Malmøhuslen (22 pCt. af hele Produktionsværdien falder paa dette Len alene), i Göteborgs- o. Bohuslen (13 pCt.) og i Stockholm By (13 pCt.), — svagest i de nordlandske Len, der jo imidlertid til Gengæld have betydelige Savværker.

Af Fabrikerne fandtes paa Landet: 2,900 med c. 67,000 Arbejdere, i Byerne: 1882 med c. 61,000 Arbejdere (dertil et ringe Antal i de saakaldte »Köpingar«); — alligevel falder af Produktionsværdien paa Byerne c. 54 pCt., og paa Landet, trods det langt større Antal Fabriker, kun c. 46 pCt.

De Byer, i hvilke Fabrikernes Produktionsværdi oversteg 4 Mill. Kr., var da følgende:

	Antal Fabriker	Arbejdere	Produktionsværdi	
			Mill. Kr.	pCt.
Stockholm	399	14,516	49,0	24,1
Göteborg	150	5,777	23,4	11,5
Norrköping	97	6,730	21,6	10,6
Malmö	126	5,406	17,9	8,8
Helsingborg	59	1,428	12,6	6,2
Landskrona	27	951	8,2	4,0
Ystad	27	685	7,2	3,6
Borås	36	1,916	7,1	3,5
Jönköping	50	2,913	5,0	2,5
Gefle	53	1,795	5,0	2,4
Eskilstuna	122	2,275	4,2	2,1
Lund	33	955	4,1	2,0

*) Jfr. Nationaløkonomisk Tidsskrift Bd. XVIII (1881) pg. 54 fg.; om »Sverigs Industri«.

En Produktionsværdi af over 4 Millioner Kr. havde følgende Fabrikvirksomheder:

	Antal Fabrikker	Arbejdere	Produktionsværdi	
			Mill. Kr.	pCt.
Støberier, mekaniske Værksteder samt Jern- og Staalovnsfabrikker	551	24,099	53,3	14,0
Væverier	161	14,962	42,0	11,0
Sukkerraffinaderier	9	1,660	33,3	8,8
Roesukkerfabrikker	12	3,201	23,5	6,2
Brændevinsbrænderier	135	409	22,7	6,0
Garnspinderier	153	7,059	20,2	5,3
Maltdrikbryggerier	242	4,385	16,8	4,4
Træmassefabrikker	105	4,548	14,9	3,9
Papir- og Papfabrikker	57	4,570	12,7	3,3
Tobaksfabrikker	89	3,600	12,0	3,2
Snedkerfabrikker	145	4,695	11,2	3,0
Kemisk-tekniske Fabrikker	246	2,087	10,2	2,7
Svineslagterier (foruden et i Landskrona)	7	138	6,4	1,7
Tændstikfabrikker	30	5,342	6,2	1,6
Garverier	566	1,859	6,0	1,6
Teglbrug	483	7,496	5,7	1,5
Skibsbyggerier	40	2,542	4,6	1,2
Glasværker	48	3,823	4,6	1,2

I 1894 taltes 649 Motorer, der dreves ved Kreaturkraft, 1,715, der dreves ved Vand, og 2,437, der dreves ved Damp, varm Luft m. m.

Af private Fabrikejere taltes i 1894 2,900 (deraf 2,749 Mænd, 151 Kvinder). Desuden var der 1,498 »bolag«, som ejede Fabrikker.

Arbejderstyrken fordeltes saaledes

2,685	Værkmestre		
84,609	mandlige Arbejdere	over 18	Aar
11,573	—	—	under 18 —
25,625	kvindelige	—	over 18 —
5,714	—	—	under 18 —
<hr/>			
tils. 130,206 Arbejdere.			

Koppedødeligheden i Preussen.

Kopper er ikke mere nogen Sygdom, der hører hjemme i Preussen, — men den slæbes stadigt ind i Landet fra de angrebne Nabolande, især Polen og Galizien, uden dog at kunne vinde fast Fod i Preussen, og uden at forårsage mange Dødsfald. I tidligere Tider var Forholdet som bekendt et andet. Alene i Kurmark Brandenburg døde i de ti Aar 1789—98 af Kopper 19,238, i Neumark 6,921. Efter at Vaccinationen var indført i Begyndelsen af dette Aarhundrede i Preussen, tog Antallet af Dødsfald af, og fra 1816 til 1860 var Antallet af Dødsfald i hele Preussen i Almindelighed under 4,500 i et Aar, — men i enkelte Aar var det endda ikke saa ringe; saaledes døde der i 1833 7,996, i 1834 6,625, i 1853 6,734, i 1854 7,490 og i 1858 4,691 af Kopper. I Halvtredserne tog Vaccinationen af, — og Tallet af Dødsfald steg: i Krigsaaret 1866 naaede det endog 11,937; derefter tog det atter af og udgjorde i 1870 kun 4,200. Men den fransk-tyske Krig bragte en voldsom Koppepidemi med sig, den voldsomste, Preussen har haft at